

GOED ZORGEN VOOR UIT HUIS GEPLAATSTE KINDEREN IS GOED ZORGEN VOOR HUN OUDERS

Over kinderen die niet thuis kunnen wonen
en de band met hun ouders, familie en vrienden

Onderzoeksartikel
augustus 2021

GOED ZORGEN VOOR UIT HUIS GEPLAATSTE KINDEREN IS GOED ZORGEN VOOR HUN OUDERS

Zonder goede hulpverleners verliezen kinderen die niet thuis kunnen wonen het contact met hun ouders, familie en vrienden. Goede hulpverleners werken samen met de mensen die voor deze kinderen belangrijk zijn. Maar deze hulpverleners lopen tegen blokkades op: ze hebben te weinig tijd voor het netwerk en er zijn lange wachttijden voor hulp. Als het gaat om het contact met ouders, is het extra ingewikkeld. Het is niet vanzelfsprekend om een vader of moeder zoveel mogelijk ouder te laten zijn als diens kind uit huis geplaatst is. Als ouders en hulpverleners niet samenwerken, is dat schadelijk voor het kind, stelt Stichting Het Vergeten Kind. Kinderen hebben hun wortels nodig en komen in een loyaliteitsconflict terecht als er geen connectie is tussen hun hulpverleners en hun netwerk.

Het Vergeten Kind komt tot die conclusie na eigen onderzoek. We vroegen vijftien jeugdhulpverleners naar hun omgang met het netwerk en de ouders van kinderen die niet meer thuis kunnen wonen. Ook vroegen we aan 72 kinderen of en hoe hun uithuisplaatsing de band heeft veranderd met mensen die belangrijk voor hen zijn. Ruim de helft van de kinderen (56%) heeft sinds hun uithuisplaatsing contact verloren met minstens één iemand die belangrijk voor hen is. Een ouder, iemand uit de familie of een vriend. Deze kinderen missen hen en voelen zich schuldig, verdrietig of boos. Ruben (14 jaar) vertelt: *“Omdat ik niet meer thuis ga wonen, ben ik bang dat ik straks opa niet meer zie.”*¹ Ondertussen zijn hulpverleners ontevreden over wat ze kunnen doen om de band tussen het kind en diens netwerk te behouden. Schokkend, want een van de doelen van de decentralisatie was juist dat kinderen dicht bij huis op kunnen groeien, met hun eigen netwerk om zich heen. De resultaten in dit onderzoek ondersteunen de

Voor dit artikel nam Het Vergeten Kind vragenlijsten af bij 72 kinderen. Zij zijn tussen de 9 en 21 jaar oud en wonen op een (leef)groep, in een gezinshuis of in een pleeggezin. Daarnaast interviewde de stichting vijftien hulpverleners die vinden dat de jeugdzorg beter moet. Onder hen zijn gezinshuisouders, jeugd- en gezinswerkers, orthopedagogen en jeugdbeschermers.

In Nederland wonen ongeveer 42.000 kinderen niet meer thuis bij hun ouders. Zij wonen in een pleeggezin, op een groep of in een gezinshuis.

zorg die Stichting Het Vergeten Kind heeft over het gebrek aan samenwerking tussen hulpverleners enerzijds en ouders, familie en vrienden anderzijds. In dit artikel leggen we uit wat hulpverleners ons vertelden over waar ze tegenaan lopen en pleiten we ervoor om te stoppen met jeugdzorg en te starten met gezinszorg.

WAT GAAT ER MIS?

Naar aanleiding van de gesprekken met hulpverleners signaleren we drie globale problemen. Deze drie factoren zorgen ervoor dat kinderen het contact kunnen verliezen met hun ouders, familie of vrienden.

1. De start is vals: het gaat mis tijdens de uithuisplaatsing

Een uithuisplaatsing komt te vaak in een moment van crisis. De hulpverlener zag het wellicht van mijlver aankomen, maar de ouder is er onvoldoende op

¹ De namen van kinderen en hulpverleners in dit stuk zijn verzonden, omwille van hun privacy.

voorbereid. Hierdoor ontbreekt tijdens de uithuisplaatsing de emotionele toestemming van ouders. Gezinshuisouder Marianne verwoordt het zo: *“Als een kind uit huis wordt geplaatst, ben je zo anderhalf jaar verder voordat alles een plekje begint te krijgen bij ouders en kind. Wat heel belangrijk is, is dat een ouder het goed vindt dat zijn of haar kind bij ons woont. Pas dan kan een kind stappen zetten.”* Juist direct na de uithuisplaatsing hebben hulpverleners onvoldoende tijd om stil te staan bij de rouw waar zowel ouder als kind doorheen moet. Dat schaadt de connectie tussen hulpverleners en ouders.

2. Hulp laat te lang op zich wachten

Hulpverleners lopen aan tegen wachttijden voor cruciale vormen van hulp. Twee jeugdbeschermers die we spraken, vertellen dat de wachttijd voor begeleide omgang tussen ouders en kinderen soms maandenlang duurt. Zo'n begeleiding bij de omgang wordt soms als noodzakelijk gezien. In de tussentijd is er geen contact tussen ouder en kind mogelijk. Ook signaleren jeugdbeschermers wachttijden voor de screening van netwerkpleeggezinnen, gezinnen die bekend zijn met een kind en het op kunnen vangen. Omdat het lang wachten is tot het voortraject kan beginnen, wordt er soms voor gekozen om kinderen bij een (voor hen) onbekend pleeggezin te plaatsen, in plaats van bij familie of bekenden. Ook in hun eigen werk komen de jeugdbeschermers consequent tijd tekort. Hun caseload is te groot.

3. Hulpverleners stemmen te weinig af met ouder(s)

Zoals gezinshuisouder Marianne vertelde, is het voor ouders moeilijk om achter de nieuwe woonplek van hun kind te staan als het contact tussen hen en de gezinshuisouders (of andere hulpverleners) slecht is. Kinderen merken dat en hebben er last van. Om een goede band op te bouwen, is volgens hulpverleners tijd en energie nodig: *“Wat helpt, is eindeloos met elkaar in gesprek blijven. Als je er met ouders niet uitkomt, blijf je praten. En als je er dan nog niet uitkomt, blijf je ook praten.”*

Veel hulpverleners die wij spraken, merken dat hun collega's ouders veroordelen. Die collega's noemen ouders 'belastend' of 'incapabel' en nemen hen niet serieus. Een orthopedagoog op een leefgroep zegt hierover: *“Wat in mijn ervaring het meeste zegt, is hoe hulpverleners over ouders praten als ze er niet bij zijn.”* Als een kind op veel verschillende plekken heeft

gewoond, zit daar vaak wel een plek tussen waar hulpverleners weinig energie staken in de familie van een kind. Gezinshuisouders vertellen dat er soms niks over is van het netwerk van kinderen die op meerdere groepen hebben gewoond.

HOE MOET HET WEL?

Veel hulpverleners die wij spraken, benadrukken dat de band met ouders en andere mensen uit het netwerk integraal onderdeel is van hun werk. Zij doen het volgende:

Begeleiden van ouders én kinderen

Het is een denkfout om het netwerk van een kind te zien als iets waar het tegen beschermd moet worden. Wel is er begeleiding nodig. Een uithuisplaatsing is een verandering met veel impact voor alle betrokkenen. Dat roept heftige gevoelens op, zoals angst, onzekerheid en boosheid. Orthopedagoog Sonja verwoordt het zo: *“Een uithuisplaatsing is een traumatische gebeurtenis voor het hele systeem; voor het kind zelf, ouders, maar ook grootouders ... Het dealen met het feit dat je ouder op afstand bent. Dat is ook een grote verandering voor ouders en soms heel ingewikkeld.”* Hulpverleners benadrukken hoe belangrijk het is om juist in de eerste fase duidelijk te communiceren met ouders, ze uit te leggen wat er gebeurt en waarom. Ook kinderen hebben begeleiding nodig. Ze zijn soms niet in staat om zelf goed contact te onderhouden met hun netwerk. Toen ze thuis woonden, hoefden ze daar minder initiatief voor te nemen. Mandy (18 jaar) vertelt bijvoorbeeld: *“Eerst ging ik met mijn ouders naar opa en oma, dus hoefde dat initiatief minder vanuit mij te komen.”* Kinderen uitleggen waarom contact onderhouden belangrijk is en dit contact stimuleren, is onderdeel van het werk. Gezinshuisouder Anneke vertelt: *“Het is als eerste belangrijk dat alle volwassenen rondom het kind de ouders serieus nemen en zien als gelijkwaardige partij. Het is ook belangrijk om aan het kind duidelijk aan te geven: het zijn je ouders en dat is helemaal goed. Er is niks mis mee om dat contact te willen hebben.”*

Ouders zo actief mogelijk in hun ouderrol laten

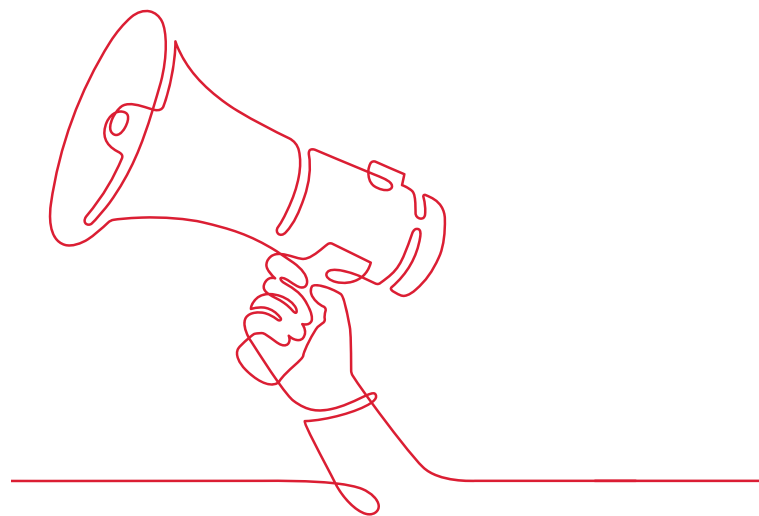
Een ouder blijft altijd de ouder, ook als een kind niet meer bij hem of haar woont en er geen sprake meer is van ouderlijk gezag. Het advies van hulpverleners in ons onderzoek is om ze zoveel als mogelijk in de

ouderrol te laten en dit actief te stimuleren. Zij doen dit bijvoorbeeld door ouders om tips te vragen en ze de regie te laten houden over dagelijkse dingen. Gezinshuisouder Jay vertelt hoe hij faciliteert dat ouders op bezoek kunnen komen: *”Ouders mogen gerust bij ons na werktijd komen om hun kind naar bed te brengen. Als reiskosten een probleem zijn, dan betalen wij dat. We bestellen wel eens trein-kaartjes voor ouders. Daar gebruiken wij ons budget graag voor.”* En gezinshuisouder Tineke zegt: *”Na een uithuisplaatsing moet je eigenlijk meteen in contact gaan met ouders en hen vragen: ik wil van jou nu weten wat ik van jou mag overnemen, voor hoe lang gaan we dat afspreken, vanaf wanneer gaan we weer kijken wat je zelf kunt oppakken? Bijvoorbeeld met een kind naar de kapper, boodschappen doen, simpele dingen. Daar afspraken over maken. Wanneer moet ik jou bellen: als hij gevallen is, een onvoldoende haalt op school? Op een groep zijn ouders vaak helemaal niet bij dit soort dingen betrokken.”*

CONCLUSIE: VAN JEUGDZORG NAAR GEZINSZORG

Als uit huis geplaatst kind ben je voor het contact met je ouders, familie en vrienden afhankelijk van wie je hulpverlener wordt. Als je een hulpverlener treft die niet goed met familie en vrienden samen kan werken, of daar de tijd niet voor neemt, is dat schadelijk. Wat ons betreft moet dat anders. Het contact met de mensen uit je eigen omgeving moet een fundamenteel onderdeel zijn van de hulpverlening, niet een optioneel onderdeel.

Het klinkt wat ongewoon vanuit een organisatie met het woord ‘kind’ in de naam, maar het wordt volgens Stichting Het Vergeten Kind tijd om te stoppen met jeugdzorg en te starten met gezinszorg. Hiermee erkennen we het belang van de verbinding tussen ouder(s) en kind: ook al gaat het thuis mis, de intentie van ouders is bijna altijd goed en de loyaliteit van een kind naar zijn ouder(s) is groot en bijna altijd blijvend. Liefdevolle zorg richt zich per definitie op het hele netwerk rondom het kind. Werk je als hulpverlener niet samen met ouders en andere belangrijke steunfiguren van het kind, dan lukt het niet om een veilige en liefdevolle opvoedomgeving te creëren voor het kind. Het is tijd voor een mind change.

COLOFON

Het Vergeten Kind

Het Vergeten Kind zet zich in voor de 100.000 kinderen in Nederland die het moeilijk hebben, omdat er thuis veel problemen zijn. Ons doel is dat al deze kinderen zich gehoord en gezien voelen, op een veilige en stabiele plek wonen en zich positief kunnen ontwikkelen. Zodat ze hun eigen plek vinden in de maatschappij.

Onderzoeksteam

Berdien Jager, Romy van Doorn, Shanna van der Wal en Yfke van der Ploeg

Vormgeving

Gaby Dam

Stichting Het Vergeten Kind

Joseph Haydnlaan 2a
3533 AE Utrecht

Met dank aan alle kinderen en hulpverleners die ons hebben geholpen bij dit onderzoek.

© 2021 Het Vergeten Kind

